tölu á hverjum stað, og legg eg svo fyrir, að í hverri sókn, þótt fámenn sè, sèu 2 með- **56**
hjálparar, en sèu yfir 300 manns í sókninni, þá að minsta kosti 3 auk forsöngvara, sè 23. oktbr.
hann ekki einnig meðhjálpari, og vilduð þèr þóknanlega annast um, að þetta skipulag 1868.
komist sem fyrst á í prófastsdæminu, og að prestarnir tilkynni yðr bæði, hverjir nú eru meðhjálparar í sóknum þeirra og hverjum þeir kunna við að bæta, og eiga þeir að gefa meðhjálpurunum erindisbrèf, ef þeir óska þess; en skýrslu um nöfn og heimili allra þessara heiðrsmanna óska eg að fá frá yðr á sínum tíma. Að endingu bið eg yðr að birta öllum prestum yðar þetta brèf mitt, en þeir birti það aptr söfnuðum sínum.

Brèf biskups (til allra prófasta). **57**

Eptir ósk prófastsins í Árnessýslu og presta þar, hefi eg kastað upp hjálögðu formi 19. apríl
til erindisbrèfs fyrir meðhjálpara, og bið eg yðr herra prófastr, að láta það berast milli 1869.
prestanna í yðar prófastsdæmi, svo að þeir geti haft það sèr til hliðsjónar og notað úr því það sem þeim sýnist.

Erindisbrèf

fyrir N. N. til að vera meðhjálpari í N. sókn.

Eg N. N.

gjöri heyrum kunnugt: að eg með þessu brèfi mínu kýs N. N. fyrir meðhjálpara minn í N. sókn, og skal hann trúlega gæta allra þeirra skyldna, sem lögin leggja meðhjálpurum á herðar, og aðstoða mig að því leyti honum getr borið í embætti mínu bæði utan kirkju og innan. Hann skal jafnan gæta þess, að alt fari reglulega fram í kirkjunni bæði við messugjörð, barnaspurningar og hver önnur embættisverk, sem eg þarf þar að vinna, og annast um hringingar, messuskrúða, sálmabækr og annað það, er til messugjörðarinnar heyrir, meðan á henni stendr, eptir minni fyrirsögn. Einnig skal hann hafa gætr á því, að á helgum dögum sè engin óregla framin fyrir eða eptir messu á kirkjustaðnum, og tilkynna mèr jafnskjótt, ef hann verðr var við eitthvað þess háttar, sem hann getr ekki sjálfr afstýrt. Sömuleiðis skal hann af fremsta megni vera mèr hjálplegr til að viðhalda reglu og efla siðgæði í söfnuðinum, og tilkynna mèr ef hann verðr var við nokkurt hneyxli í sókninni. Eins og hann sjálfr á að vera öðrum til góðrar fyrirmyndar, eins ber honum og að vera mèr hjálplegr í að koma í veg fyrir drykkjuslark og aðra óreglu á helgum dögum og endranær, bæta samlyndi hjóna og efla ungdómsins uppfræðingu, og ætið vera fús á að leggja það gott til, sem hann getr, þegar eg kveð hann til ráðaneytis í kirkjulegum málefnum. Yfir höfuð á hann að sýna það í orði og verki, að hann sè einhver hinn bezti og heiðvirðasti maðr í sókninni, og að hann fyrir þá skuld sè af mèr kallaðr til þessarar heiðrsstöðu í söfnuðinum og svari til þess.

Brèf landshöfðingjans (til amtmannsins yfir norðr- og austrumdæminu). **58**

Með heiðruðu brèfi 13. f. m. hafið þèr herra amtmaðr tjáð mèr ummæli þau, er eg 30sta
hafði beiðst, um þrætu þá, er gjörst hefir meðal Þorkelshóls og Sveinstaðahrepps í Húna- septbr.
vatnssýslu um framfærslu Magnúsar nokkurs Guðmundssonar, bónda á Auðunnarstöðum, og 1873.
er krafa Þorkelshólshrepps í máli þessu samkvæmt brèfi hreppstjórans 20. júlí 1867, að Magnús verði dæmdr þurfamaðr Sveinstaðahrepps, og að hreppr þessi verði skyldaðr til bæði að veita Magnúsi allan nauðsynlegan styrk framvegis og sömuleiðis endrborga Þorkelshólshreppi allan þann styrk, sem hann hingað til hefir veitt honum, og sem nú er orðinn að upphæð alls 62 rd. 72 sk.

Málsaðilum ber saman um, að Magnús sè fæddr í Sveinstaðahreppi, og kom á vinnu-

38 30sta septbr. 1873. hjúaskildaga 14. maí 1854 til Þorkelshólshrepps, þar er hann fyrst var vinnumaður, en síðan giptist og fór að búa. Þegar hann var búinn að vera 9 ár í Þorkelshólshrepp, var honum sagt af landsdrottni hans, að hann yrði að víkja burt af ábýlisjörð sinni. Hann fór því til hreppstjórans í Sveinstaðahreppi, og beiddi hann að útvega sèr jarðnæði. Hreppstjórinn kvaðst ekki vita af neinu lausu, en bauð Magnúsi samt að flytja sig frá Þorkelshólshreppi til fæðingarhreppsins og ráðgjörði að ráðstafa honum á einhvern hátt. Þar eptir fór Magnús suður til sjóróðra og var kona hans á meðan fóðrlaus og leitaði hjálpar til hreppstjórans í Sveinstaðahreppi, er þá fèkk henni 2 skeffur af korni til að fóðra með ær. Þegar Magnús var kominn heim, bað hann í öndverðum aprílmánuði 1864, þá er hann þóttist vera orðinn bjargarlaus, hreppstjórann í Þorkelshólshrepp að skoða heimili sitt, hvort hann hefði viðunanlega matbjörg. Hreppstjórinn skoðaði þá með 2 mönnum matbjörg Magnúsar, og áleit að hann gæti eigi komist af með hana. Hann kom því fyrir 2 börnum Magnúsar, og skrifaði 15. apríl 1864 hreppstjóranum í Sveinstaðahrepp brèf, þar er hann skýrði frá heimilishögum Magnúsar, sagði, að hann hefði, þó eigi nema um lítinn tíma, getað komið fyrir 2 yngstu börnum Magnúsar, og skoraði á Sveinstaðahrepp að ráða sem allra fyrst úr vandkvæðum Magnúsar og borga meðgjöfina með börnunum. Þessu brèfi svaraði hreppstjórinn í Sveinstaðahreppi með brèfi 28. s. m. Hann segir þar, að Magnús sè búinn að vera 10 ár í Þorkelshólshrepp, og búinn að innvinna sèr þar rètt til framfæris, að hann varla muni þurfa styrks með og að einskis endrgjalds sè að vænta frá Sveinstaðahreppi. — — — — — —

Eptir að skrifast hafði verið á um málið og rèttarpróf hafði verið átt í því að beiðni hreppstjórans í Sveinstaðahreppi, lagði sýslumaðrinn í Húnavatnssýslu 13. marts 1869 þann úrskurð á málið, að Magnús hefði með 10 ára samfleyttri dvöl áunnið sèr rètt til framfærslu í Þorkelshólshreppi, og að Sveinstaðahreppr því eigi yrði skyldaður til að endrgjalda Þorkelshólshreppi útlát hans fyrir Magnús. Þessum úrskurði, er amtið staðfesti 25. nóvembr. 1869 er nú skotið hingað.

Þegar ræða á um það, hvort Magnús Guðmundsson hafi áunnið sèr framfærslu í Þorkelshólshreppi með 10 ára dvöl sinni þar frá 14. maí 1854, kemr fyrst til greina styrkr sá, er honum var veittr í aprílmánuði 1864, og sem getið er um í brèfi Þorkelshólshrepps til Sveinstaðahrepps 15. s. m. Mótmæli þau, er fram hafa komið gegn því að telja þenna styrk sveitarstyrk, fara fram á, að styrkrinn eigi hafi verið nauðsynlegr, og að hann hafi verið endrgoldinn að svo miklu leyti, sem hann hafi náð til tímabilsins fyrir 14. maí, þá er Magnús var búinn að ávinna sèr sveitarfestu.

Að styrkrinn að nokkru leyti hafi verið endrgoldinn, getr nú samkvæmt 6. grein fátækrareglugjörðarinnar, er telr það nóg til að missa rètt til framfærslu í hreppi að hafa «notið nokkurs styrks», eigi komið til greina sbr. kansellíbrèf 23. apríl 1844.

Hvað þeirri mótbáru Sveinstaðahrepps viðvíkr, að styrkrinn hafi verið ónauðsynlegr, þá hefir eigi neitt komið fram þessu til stuðnings. Magnús hefir borið, að hann hafi sjálfkrafa beðið styrksins, og þessi beiðni hans kemr vel heim við það, að hann haustið 1863 óttaðist að verða hús- og jarðnæðislaus og því leitaði hjálpar til hreppstjórans í Sveinstaðahreppi, er eigi vísaði honum frá sèr, og að kona hans vetrinn þar eptir varð að þiggja hjálp hjá hinum sama hreppstjóra. Að það er upplýst, að Magnús, þá er hann leitaði styrks til Þorkelshólshrepps, átti nokkrar skepnur, getr eigi komið til greina, þar sem skepnur þessar, er að mestu leyti voru veðsettar, eigi voru fleiri en hann auðsjáanlega með þurfti til að sitja jörð þá, er hann bjó á, og það atvik, að árið eptir, að hann fèkk styrkinn, var jafnað niðr á hann fátækraútsvari, getr enn þá síðr haft nokkra þýðingu

þar eð það fylgir af sjálfu sèr, að þurfamaðrinn undir eins og hann er búinn að þiggja sveitarstyrk, fer að nýju að vinna til þess að fá framfærslurètt með dvöl sinni í hreppi þeim, er hann er í. — — — — — — **58** 30sta septbr. 1873.

Eptir öllu því er þannig er inl, verðr að telja optnefndan Magnús Guðmundsson sveitlægan í Sveinstaðahreppi í Húnavatnssýslu[1].

Brèf landshöfðingjans (til amtmannsins yfir norðr- og austrumdæminu). **59** 30sta septbr. 1873.

Með úrskurði norðr- og austramtsins 29. september 1869 er Jónas Guðmundsson, er búið hefir á Spjör í Eyrarsveit í Snæfellsnessýslu, dæmdr sveitlægr í Þorkelshólshreppi í Húnavatnssýslu, og hreppr þessi skyldaðr til að endrgjalda 19 rd. 20 sk., er Jónas hefir fengið af sveitarsjóði Eyrarsveitar sèr og hyski sínu til framfæris.

Þessum úrskurði hefir Þorkelshólshreppr áfrýjað, og hafið þèr herra amtmaðr með brèfi yðar 14. f. m. kveðið upp álit yðar um áfrýjun þessa.

Eptir því, sem fram er komið, verðr eigi mælt á móti því, að Jónas sá, er nefndr er, hefir notið styrks af sveitinni, á meðan hann dvaldi í Eyrarsveit. Að þessi styrkr hefir verið veittr honum, án þess að prestr eðr hreppstjóri hafi leitað styrks handa honum til náskyldra ættingja hans samkvæmt 4. grein fátækrareglugjörðarinnar, hefir enga þýðingu, þar sem eigi er sannað, að slíkir ættingjar væru þektir af sveitarstjórninni í Eyrarsveit, og þar sem þeir ættingjar, er getið er um í málinu, hafa búið í Þorkelshólshreppi í Húnavatnssýslu og þannig í þeirri fjarlægð frá Eyrarsveit, að eigi gat orðið umtalsmál að leita til þeirra, áðr en styrkr sá, er Jónas með þurfti var veittr. Þareð Jónas eigi hefir dvalið í neinum öðrum hreppi fyrir utan fæðingarhrepp sinn Þorkelshólshrepp svo lengi, að spurning geti orðið um, að hann hafi unnið sèr þar framfærslurètt, verðr, samkvæmt 7. grein fátækrareglugjörðarinnar, að fallast á úrskurð amtsins um sveitfesti Jónasar. Sömuleiðis getst landshöfðingjanum, að úrskurði amtsins um upphæð þá, er Þorkelshólshreppr á að endrgjalda Eyrarsveit.

Þèr eruð því herra amtmaðr beðnir að kynna hlutaðeigöndum, að úrskurðr norðr og austramtsins í málinu 29. septbr. 1869 skuli óraskaðr standa, og að sjá um, að úrskurði þessum verði veitt fullnusta án frekari tafar.

Brèf landshöfðingjans (til amtmannsins yfir suðr- og vestrumdæminu). **60** 30ja oktbr. 1873.

Með heiðruðu brèfi 29. f. m. hefir herra amtmaðrinn sent mèr brèf dagsett 16 apríl þ. á. og fara í því bæjarfulltrúarnir í Ísafjarðarkaupstað og hreppstjórinn í Eyrarhreppi þess á leit, að sýslumanninum í Ísafjarðarsýslu Stefáni Bjarnarsyni verði gjört að skyldu að endrgjalda Kirkjubólshreppi í Strandasýslu 8 vættir og 20 fiska, er tèðr hreppr hefir lagt út fyrir þurfamanninn Ólaf Jónsson með hyski hans, en það er viðrkent, að þurfamaðr þessi hafi áunnið sèr framfærslurètt í hinum fyrverandi Eyrarhreppi, er nú er skipt í 2 sveitarfèlög, Ísafjarðarkaupstað og Eyrarhrepp.

Sumarið 1868 dvaldi Ólafr Jónsson sá, er nefndr var, í Nauteyrarhreppi í Ísafjarðarsýslu. Hann var þá húsviltr og fór því hlutaðeigandi hreppstjóri þess á leit við sýslu-

1) Úr brèfi þessu er slept því, er snertir hinar einstöku reikningskröfur Þorkelshólshrepps til Sveinstaðahrepps, og skal með tilliti til þeirra einungis getið þess, að Sveinstaðahreppr sem framfærsluhreppr Magnúsar meðal annars var skyldaðr til að endrborga Þorkelshólshreppi 4 rd. 22 sk., sem stóðu eptir óborgaðir fyrir lán af stjórnarkorni, sem Magnús hafði fengið, og var tilfærð sú ástæða fyrir þessari niðrstöðu, að lán þetta hefði verið „veitt á ábyrgð hreppsins, er að skipun stjórnarinnar hefði orðið að borga það úr hreppssjóðnum“ og var ekkert tillit tekið til, að Þorkelshólshreppr hefði ekki ritað lán þetta í sveitarbókina, fyr en útséð þótti um, að Magnús endrborgaði lánið sjálfr.